

B"H

Likkutei Sichos Source Sheet

Volume 15 | Chaye Sarah | Sicha 1

א

(1) בראשית כ"ג, א.

וַיְהִי־חַיִּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חֲמֵי שָׂרָה

And the life of Sarah was one hundred years and twenty years and seven years; [these were] the years of the life of Sarah.

(2) בראשית כ"ד, ס"ז.

וַיְבִיאָהּ יִצְחָק הָאֵלֶּלֶה לְשָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת־רֵבֶקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבָהּ וַיִּנְחָם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ:

And Isaac brought her to the tent of Sarah his mother, and he took Rebecca, and she became his wife, and he loved her. And Isaac was comforted for [the loss of] his mother.

(3) רש"י.

האהלה שרה אמו: ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו, כלומר, ונעשית דוגמת שרה אמו, שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמחה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו:

to the tent of Sarah his mother: He brought her to the tent, and behold, she was Sarah his mother; i.e., she became the likeness of Sarah his mother, for as long as Sarah was alive, a candle burned from one Sabbath eve to the next, a blessing was found in the dough, and a cloud was attached to the tent. When she died, these things ceased, and when Rebecca arrived, they resumed (Gen. Rabbah 60:16).

אחרי אמו: דרך ארץ כל זמן שאמו של אדם קיימת כרוך הוא אצלה, ומשמחה הוא מתנחם באשתו

for...his mother: It is the way of the world that, as long as a person's mother is alive, he is attached to her, but as soon as she dies, he finds comfort in his wife. — [Pirkei d'Rabbi Eliezer, ch. 32.]

(4) בראשית כ"ה, א.

וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשִׁמְיָהּ קֵטוּרָה:

And Abraham took another wife and her name was Keturah.

קטורה: זו הגר, ונקראת קטורה על שם שנאים מעשיה כקטרת ושקשרה פתחה שלא נזדווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם:

Keturah: (Gen. Rabbah 61:4) This is Hagar. She was called Keturah because her deeds were as beautiful as incense (קטרת), and because she tied (קטרה, the Aramaic for "tied") her opening, for she was not intimate with any man from the day she separated from Abraham.

5) בראשית כ"ה, י"ב.

וְאֵלֶּה תְּלֻדֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָהּ הַגֵּר הַמִּצְרַיִת שֶׁפְתַח שָׂרָה לְאַבְרָהָם:

Now these are the generations of Ishmael the son of Abraham, whom Hagar the Egyptian, the maidservant of Sarah, bore to Abraham.

6) בראשית כ"א, י'.

וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרֶשׁ הָאֵמָנָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן־הָאֵמָנָה הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק

And Sarah said to Abraham, "Drive out this handmaid and her son, for the son of this handmaid shall not inherit with my son, with Isaac."

ב

7) תענית ה', ב'.

א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת א"ל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא א"ל מקרא אני דורש שנאמר (ירמיהו ל, י) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים

Rabbi Yoḥanan said as follows: Our patriarch Jacob did not die. Rav Naḥman asked him in surprise: And was it for naught that the eulogizers eulogized him and the embalmers embalmed him and the buriers buried him? Rabbi Yitzḥak replied to Rav Naḥman: I am interpreting a verse, as it is stated: "Therefore do not fear, Jacob My servant, says the Lord, neither be dismayed, Israel, for I will save you from afar, and your seed from the land of their captivity" (Jeremiah 30:10). This verse juxtaposes Jacob to his seed: Just as his seed is alive when redeemed, so too, Jacob himself is alive.

8) זח"א, קכ"ב, ב'.

תא חזי אתת חוה לעלמא, אתדבקת בהאי חויה ואטיל בה זוהמא, וגרמא מותא לעלמא ולבעלה, אתת שרה ונחתת וסלקת ולא אתדבקת ביה, כמה דאת אמר (בראשית יג א) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו אתא נח לעלמא מה כתיב (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל וגו', ובגין דאברהם ושרה לא אתדבקו ביה, בגין כך שרה זכתה לחיין עלאין לה ולבעלה ולבנהא בתראה, הה"ד (ישעיה נא א) הביטו אל צור חוצבתם, ואל מקבת בור נוקרתם, ועל דא ויהיו חיי שרה, דזכתה בהו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חוה, וכן בכלא, היא אתדבקת בחיין, ועל דא דילה הוו חיין:

Come and behold: Eve came into the world and clung to the serpent. He injected impurities into her, and she brought death to the world and to her husband. Sarah then came and went down (into the place of the Sitra Achra but) she rose again without any kelipot clinging to her, as it is written, "And Abram went up out of Egypt, he, and his wife, and all that he had" (Gen. 13:1). When Noah came to the world, it is written that "he drank of the wine, and was drunk, and he was uncovered within his tent" (Gen. 9:21).

Because Abraham and Sarah did not cling to the Sitra Achra, Sarah earned supernal life for herself, her husband, and her son after her. This is the meaning of the verse: "Look at the rock whence you are hewn [Abraham], and to the hole of the pit from which you were dug out [Sarah]" (Isaiah 51:1). Therefore, it is written, "And Sarah's life was..." for she merited all the years. It is not so for the rest of the women, "And Chavah's life was..." and so on. Sarah clung to life. Therefore, her life was her own.

9 רבינו בחיי פרשתינו בהקדמה

וידוע כי מיתת הגוף סבת החיים לנפש. על זה אמר שלמה ע"ה (קהלת ז'א') ויום המות מיום הולדו. שבח יום המיתה מיום הלידה בין בעוה"ז ובין בעוה"ב. לעולם הבא הוא שאי אפשר לנפש להשיג מעלת האדם העליון כי אם במיתת הגוף, ובעולם הזה לפי שאין שבחיו של אדם ומעשיו הטובים נכרים ומפורסמים כי אם ביום המיתה, שהרי ביום הלידה לא יכירו מי הוא, אבל ביום המיתה הכל מכירין אותו ומזכירין מעשיו הטובים וצדקותיו אשר עשה. וכן דרשו רז"ל בשרה אמנו כל זמן ששרה קיימת היה לה נר דלוק מערב שבת לערב שבת וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל וכשמתה פסקו ונתפרסם זכותה. ועוד שמתה בארץ ישראל ונקברה בארץ ישראל אחרי שהאריכה ימים, הוא שכתוב ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. וכתב אחריו ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען. ראויה היתה פרשה זו להדבק ולהיותה סמוכה למעלה אחר פרשת העקדה, כי על שמועת העקדה מתה שרה ופרחה נשמתה.

It is also known that the death of the body causes the "life" of the נפש, i.e. releases it from imprisonment in a body. This is why Solomon said (Kohelet 7,1) "better the day of death than the day of birth." He praised the day of death when compared to the day of one's birth on two counts. On the one hand, dying in this life means transferring to the hereafter. Once the נפש has arrived in that region, it can no longer accumulate merits which will help its stature in the eternal world. Therefore, seeing that death of the body implies birth of one's afterlife, such a "birthday" spells finis to any moral/ethical achievements of the נפש. At the same time, death of the body puts an end to the trials and disappointments which are an inevitable part of life on earth; achieving freedom from such troubles is preferable to being born to them. Hence, from that angle too the day of death has much to be said for it. Only when a person dies do his achievements during his life on earth become visible, appreciated and irreversible. As long as he is alive we can never be sure that he will not undo any good he may have done previously. Our sages have illustrated this concept in connection with the blessing provided for mankind during the lifetime of Sarah (compare Rashi on 24,67). We are told there that as long as she was alive there was a light burning in her tent which burned from one Friday to the next. Her dough was always blessed and a cloud was seen to hover over her tent. When Sarah died these phenomena disappeared. Only then did her merit become public knowledge, i.e. only then did it become clear that these blessings had been due to her all the time. Moreover, she died on holy soil [the first of the patriarchs or matriarchs of whom death and burial in Eretz Yisrael is reported. Ed.] and was buried in the holy soil of Eretz Yisrael after she had lived a long life.

The Torah writes: "Sarah lived for 127 years, these were the years of the lives of Sarah." The Torah continues: "Sarah died in Kiryat Arba which is Chevron in the land of Canaan." This whole passage should have appeared immediately after the Torah concluded its narrative about the binding of Yitzchak seeing that according to Bereshit Rabbah 58,5 the immediate cause of her death were the rumours that her son Yitzchak had been

slaughtered. We know that the order in which the various passages of the Torah have been arranged are not accidental, nor are they necessarily chronological. The sequence in which the Torah relates matters to us is of crucial significance to our proper understanding of the message the Torah wishes to teach us.

ג

(10) בראשית כ"ג, ד'.

גַּר־וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם תִּנּוּ לִי אַחֲזַת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלְּפָנַי:

"I am a stranger and an inhabitant with you. Give me burial property with you, so that I may bury my dead from before me."

(11) רש"י.

גר ותושב אנכי עמכם: גר מארץ אחרת ונתישבת עמכם. ומדרש אגדה אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקב"ה (לעיל יב ז) לזרעך אתן את הארץ הזאת:

I am a stranger and an inhabitant with you: [I am] a stranger from another land, and I have settled among you. [Consequently, I have no ancestral burial plot here (Rashbam, Sforno).] And the Midrash Aggadah (Gen. Rabbah 58:6) [states]: If you are willing [to sell me burial property], I am a stranger, but if not, I will be as an inhabitant and will take it legally, for the Holy One, blessed be He, said to me, "To your seed I will give this land" (above 12:7).

(12) בראשית כ"ג, ט'.

וַיִּתֵּן־לִי אֶת־מְעֵרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בְּקֶצֶה שְׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מְלֵא יִתְּנָה לִי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזַת־קֶבֶר:

That he may give me the Machpelah (double) Cave, which belongs to him, which is at the end of his field; for a full price let him give it to me in your midst for burial property."

(13) בראשית י"ב, ז'.

וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזָרְעֶךָ אֶתְּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיְבַן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו:

And the Lord appeared to Abram, and He said, "To your seed I will give this land," and there he built an altar to the Lord, Who had appeared to him.

(14) בראשית כ"ה, ט'.

וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וְיִשְׁמַעֵאל בְּנָיו אֶל־מְעֵרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שְׂדֵה עֶפְרָן בֶּן־צִיְחָר הַחִתִּי אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מַמְרֵא:

And Isaac and Ishmael his sons buried him in the Cave of Machpelah in the field of Ephron the son of Zohar the Hittite, which faces Mamre,

(15) רש"י.

יצחק וישמעאל: מכאן שעשה ישמעאל תשובה והולך את יצחק לפניו, והיא שיבה טובה שנאמר באברהם:

Isaac and Ishmael: (Gen. Rabbah 30:4, 38:12) From here [we may deduce] that Ishmael repented and let Isaac go before him, and that is the meaning of "a good old age" which is stated regarding Abraham (above 15:15). - [B.B. 16b]

ואחר כל זה יובן כללות ענין המאמר הנ"ל דר' בנאה הוה מציין מערתא דרבנן כי מטא למערתא דאברהם אשכחי לאליעזר א"ל מאי קא עביד אברהם א"ל גאני בכנפיה דשרה ומעיינא לי' ברישי' כו' דהנה ודאי לא הי' ענין זה גשמי כלל דאיך ר' בנאה זה יראה לאברהם ושרה כמו שהן בחיים ממש ושרה מעיינא לי' ברישי' שכבר נפטרו ביותר מב' אלפים שנה שר' בנאה זה הי' אחר החורבן בית שני כו'. אך הענין הוא דרך כלל שמטעם כל הנ"ל בענין ה"א דאברהם הרי שרש ומקור להתהוות נשמות בכל דור ודור הוא נמשך מבחי' מותרי המוחי' דאברהם העליון שבא ביניקות שערות הראש כנ"ל שזהו שנק' אב המון גוים לדורות הבאים דוקא כנ"ל ומבו' למע' שיש בזה ג"כ בירור והבדלה בין פנימיות לחיצוניות עכ"פ שהוא לברר ולהוציא הנשמות הרעי' והקשים כספחת כנ"ל בנתינים וכה"ג (וכמו כן בכל ניצוצים שיוצאי' בבחי' רע ופסולת שהן נפשות הרשעים החוטאי' ומתים בלא תשובה בכל ימי הגליות כנ"ל) ולברר לנשמו' הקדושי' וצדיקים כנשמות שמעי' ואבטליון ואונקלוס כו' כנ"ל שביורור כזה הוא בכל דור ממש כנ"ל וזהו שרש כללות ענין המאמר הזה שראה ר' בנאה זה דשרה מעיינא לי' לאברהם ברישי' שהוא להוציא הפסולת שנדבקו בשערות הראש כמו באדם למטה שמוציאים הכנים הנדבקים מן הפסולת שבגומות של השערות כנ"ל משום דגם עכשיו מעיינא לי' שרה ברישי' דאברהם להוציא לבחי' הפסולת לחוץ ולברר שם כל הפסולת שלא יהי' מזה שרש לנשמות הרעים ולברור להיות בבחי' הפנימית דמותרי המוחי' דאברהם להיות שרש להתהוו' נשמות טובות דוקא שלא יהיו כספחת לבית יעקב וד"ל ואע"פ שר' בנאה זה הי' אחר החורבן ואברהם ושרה כבר נפטרו באמת יכול להיות שהי' רואה אותן כמו שהן בחיים ממש לפי ששרש אברהם ושרה הוא למעלה במקור האצילות בבחי' מ"ה וב"ן שבכתר (כמשי"ת בפי' ויהיו חיי שרה מאה שנה וכמ"ש בזהר) ולא מתו בעטיו של נחה"ק שהן ט' צדיקים שהן קיימים וחיים וגם אליעזר מהן ור' בנאה זה הי' גלגול בניהו בן יהוידע שנק' (ש"ב כג, כ) בן איש חי ממש מטעם הנ"ל וד"ל. וע"כ הי' רואה דשרה מעיינא לי' ברישי' דאברהם כמו שהן בחיים ממש לברר השפעה החיצונית דה"א דחסד דאברהם להעלות נשמות מע"ש דנוגה ולהוציא הפסולת שבנשמות שנמשלו לכנים שזה הברור הוא בכל דור ודור וכמ"ש כי אב המון גוים נתתיך לדורות דוקא כנ"ל באריכות וד"ל:

Sarah straightening Avraham's hair, hints to removing evil, similar to lice resulting from dirt, ensuring that the Neshamos will be of utmost purity.

את בנך: אמר לו שני בנים יש לי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת, אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו את יצחק. ולמה לא גילה לו מתחלה, שלא לערבבו פתאום, ותזוח דעתו עליו ותטרף, וכדי לחבב עליו את המצוה וליתן לו שכר על כל דבור ודבור:

your son: He [Abraham] said to Him, "I have two sons." He [God] said to him, "Your only one." He said to Him, "This one is the only son of his mother, and that one is the only son of his mother." He said to him, "Whom you love." He said to Him, "I love them both." He said to him, "Isaac." Now why did He not disclose this to him at the beginning? In order not to confuse him suddenly, lest his mind become distracted and bewildered, and also to endear the commandment to him and to reward him for each and every expression. — [from Sanh. 89b, Gen. Rabbah 39:9, 55:7]

וְלֹא־יִקְרָא עוֹד אֶת־שֵׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שֵׁמֶךָ אַבְרָהָם כִּי אֲבִי־הַמְּנוֹן גּוֹיִם נִתְּקִיָּהּ:

And your name shall no longer be called Abram, but your name shall be Abraham, for I have made you the father of a multitude of nations.

19 רש"י.

כי אב המון גוים: לשון נוטריקון של שמו. ור"ש שהיתה בו בתחלה, שלא היה אב אלא לארם שהוא מקומו ועכשיו אב לכל העולם, לא זזה ממקומה, שאף יו"ד של שרי נתרעמה על השכינה עד שנתוספה ליהושע, שנאמר (במדבר יג טז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע:

the father of a multitude of nations: אב המון is an acrostic of his name [i.e., - אב ר הם]. (Gen. Rabbah 46:7). The "resh" that was in it [his name] originally, denoting that he was the father only of Aram, which was his native place, whereas now [he became] the father of the whole world (Ber. 13a): nevertheless the "resh" that was there originally was not moved from its place. For even the "yud" in Sarai's name complained to the Shechinah until it was added to Joshua, as it is said: (Num. 13:16): "and Moses called Hosea [הושע] the son of Nun, Joshua [יהושע]." - [from Gen. Rabbah 47:1]

20 סוטה י', סע"א ואילך.

ויקרא שם בשם ה' אל עולם אמר ריש לקיש אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלהי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם

The verse there states: "And he planted an eshel in Beersheba, and called there [vayyikra] on the name of the Lord, the Everlasting God" (Genesis 21:33). Reish Lakish said: Do not read this word literally as "vayyikra," and he called, but rather as vayyakri, and he caused others to call. This teaches that Abraham our forefather caused the name of the Holy One, Blessed be He, to be called out in the mouth of all passersby. How so? After the guests of Abraham ate and drank, they arose to bless him. He said to them: But did you eat from what is mine? Rather, you ate from the food of the God of the world. Therefore, you should thank and praise and bless the One Who spoke and the world was created. In this way, Abraham caused everyone to call out to God.

21 ב"מ, פ"ו, ב'.

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל אמרו לו וכי בערביים חשדתנו שהם משתחוים לאבק רגליהם כבר יצא ממנו ישמעאל

The Gemara continues its analysis of the verse: "Let now a little water be fetched and wash your feet" (Genesis 18:4). Rabbi Yannai, son of Rabbi Yishmael, said that the guests said to Abraham: Are you suspicious that we are Arabs who bow to the dust of their feet? Yishmael has already issued from him, i.e., your own son acts in this manner.

22 ב"ב, נ"ח, רע"א.

רבי בנאה הוה קא מציין מערתא כי מטא למערתא דאברהם אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בבא אמר ליה מאי קא עביד אברהם אמר ליה גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה אמר ליה זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא אמר ליה ליעול מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא עייל עיין ונפק

Rabbi Bena'a was marking burial caves for the purpose of helping to prevent the contracting of ritual impurity. When he arrived at the cave of Abraham, i.e., the Cave of Machpelah, he encountered Eliezer, the servant of Abraham, who was standing before the entrance. Rabbi Bena'a said to him: What is Abraham doing at this moment? Eliezer said

to him: He is lying in the arms of Sarah, and she is examining his head. Rabbi Bena'a said to him: Go tell him that Bena'a is standing at the entrance, so that he should assume an appropriate position to receive a visitor. Eliezer said to him: Let him, i.e., Rabbi Bena'a, enter, since it is known that there is no evil inclination in this higher world, so it is not inappropriate for Rabbi Bena'a to see Abraham and Sarah in this position. He entered, examined the cave in order to measure it, and exited.

(23) וירא כ"א, י"א.

וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו:

But the matter greatly displeased Abraham, concerning his son.

(24) רש"י.

על אודות בנו: ששמע שיצא לתרבות רעה. ופשוטו על שאמרה לו לשלחו:

concerning his son: Because he heard that he had fallen to wicked ways (Tan. Shemoth 1). According to its simple meaning, however, [it means] because she told him to send him away.

(25) בראשית י"ז, י"ח.

ויאמר אברהם אל-ה'אלהים לך: ישמעאל יחיה לפניך:

And Abraham said to God, "If only Ishmael will live before You!"

(26) עירובין, נ"ג, א'.

"ממרא קרית ארבע", אמר רבי יצחק, קרית הארבע זוגות: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה.

"Mamre of Kiryat Ha'Arba, which is Hebron" (Genesis 35:27). Rabbi Yitzhak said: The city is called Kiryat Ha'Arba, the city of four, because it is the city of the four couples buried there: Adam and Eve, Abraham and Sarah, Isaac and Rebecca, and Jacob and Leah.

(27) יומא, כ"ח, ב'.

אליעזר עבד אברהם, זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר: "ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו", אמר רבי אלעזר: שמושל בתורת רבו. "הוא דמשק אליעזר" — אמר רבי אלעזר: שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים.

Eliezer, servant of Abraham, was an Elder and sat in yeshiva, as it is stated: "And Abraham said to his servant, the elder of his household, who ruled over all he had" (Genesis 24:2). Rabbi Elazar said: The verse means that he had mastery over the Torah of his master, having gained proficiency in all of the Torah of Abraham. That is the meaning of the verse: "He is Damascus [Dammesek] Eliezer" (Genesis 15:2). Rabbi Elazar said: The word Dammesek is a contraction of he who draws [doleh] and gives drink [mashke] to others from his master's Torah.

(28) רש"י, בראשית כ"ד, מ"ב.

ואבא היום: היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה:

So I came today: Today I left, and today I arrived. From here we learn that the earth shrank for him [i.e., his journey was miraculously shortened]. Rabbi Acha said: The ordinary conversation of the servants of the Patriarchs is more beloved before the Omnipresent than the Torah of their sons, for the section dealing with Eliezer is repeated in the Torah, whereas many fundamentals of the Torah were given only through allusions. — [Gen. Rabbah 60:8]

(29) רש"י, בראשית כ"ד, ל"ט.

אלי לא תלך האשה: אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך:

Perhaps the woman will not follow me: It [the word אֵלִי (perhaps)] is written [without a “vav” and may be read] אֵלִי (to me). Eliezer had a daughter, and he was looking for a pretext so that Abraham would tell him, to turn to him, to marry off his daughter to him (Isaac). Abraham said to him, “My son is blessed, and you are cursed [Eliezer was a descendant of Canaan who had been cursed by Noah], and an accursed one cannot unite with a blessed one.”

ו

(30) בראשית כ"ה, ה' - ו'.

וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ לְיִצְחָק

And Abraham gave all that he possessed to Isaac

וְלִבְנֵי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַח־ם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדָנּוּ חַי קְדָמָה אֶל-אֶרֶץ קְדָם:

And to the sons of Abraham's concubines, Abraham gave gifts, and he sent them away from his son Isaac while he [Abraham] was still alive, eastward to the land of the East.

(31) רש"י, וירא, כ"א, י'.

עם בני וגו': מתשובת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני אתה למד שהיה מריב עם יצחק על הירושה ואומר אני בכור ונוטל פי שנים, ויוצאים בשדה ונוטל קשתו ויורה בו חצים, כדאת אמר (משלי כו יח - יט) כמתלהלה היורה זקים וגו' ואמר הלא משחק אני:

with my son, etc.: From Sarah's reply, “For the son of this handmaid shall not inherit with my son,” you learn that he would quarrel with Isaac regarding the inheritance and say, “I am the firstborn and should take two portions,” and they would go out to the field, and he would take his bow and shoot arrows at him, as it is said (Prov. 26:18f.): “Like one who wearies himself shooting firebrands, etc. and says: Am I not joking?” - [from above source]

ז / ח

(32) רש"י ר"פ בראשית.

בראשית ברא: אין המקרא הזה אומר אלא דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת (משלי ח כב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב ג) ראשית תבואתו

ואם באת לפרשו כפשוטו כך פרשהו בראשית בריאת שמים וארץ והארץ היתה תהו ובהו וחשך ויאמר א-להים יהי אור. ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו, שאם בא להורות כך, היה לו לכתוב בראשונה ברא

את השמים וגו', שאין לך ראשית במקרא שאינו דבוק לתיבה של אחריו, כמו (שם כו א) בראשית ממלכות יהויקים, (בראשית י י) ראשית ממלכתו, (דברים יח ד) ראשית דגנך, אף כאן אתה אומר בראשית ברא א-להים וגו', כמו בראשית ברוא. ודומה לו (הושע א ב) תחלת דבר ה' בהושע, כלומר תחלת דבורו של הקב"ה בהושע, ויאמר ה' אל הושע וגו'. ואם תאמר להורות בא שאלו תחלה נבראו, ופירושו בראשית הכל ברא אלו, ויש לך מקראות שמקצרים לשונם וממעטים תיבה אחת, כמו (איוב ג י) כי לא סגר דלתי בטני, ולא פירש מי הסוגר, וכמו (ישעיה ח ד) ישא את חיל דמשק, ולא פירש מי ישאנו, וכמו (עמוס ו יב) אם יחרוש בבקרים, ולא פירש אם יחרוש אדם בבקרים, וכמו (ישעיה מו י) מגיד מראשית אחרית, ולא פירש מגיד מראשית דבר אחרית דבר. אם כן תמה על עצמך, שהרי המים קדמו, שהרי כתיב ורוח א-להים מרחפת על פני המים, ועדיין לא גלה המקרא בריית המים מתי היתה, הא למדת שקדמו המים לארץ. ועוד שהשמים מאש ומים נבראו, על כרחך לא לימד המקרא סדר המוקדמים והמאוחרים כלום:

In the beginning of God's creation of: Heb. בְּרֵאשִׁית בָּרָא. This verse calls for a midrashic interpretation [because according to its simple interpretation, the vowelization of the word בְּרָא, should be different, as Rashi explains further]. It teaches us that the sequence of the Creation as written is impossible, as is written immediately below] as our Rabbis stated (Letters of R. Akiva , letter "beth" ; Gen. Rabbah 1:6; Lev. Rabbah 36:4): [God created the world] for the sake of the Torah, which is called (Prov. 8:22): "the beginning of His way," and for the sake of Israel, who are called (Jer. 2:3) "the first of His grain."

But if you wish to explain it according to its simple meaning, explain it thus: "At the beginning of the creation of heaven and earth, the earth was astonishing with emptiness, and darkness...and God said, 'Let there be light.'" But Scripture did not come to teach the sequence of the Creation, to say that these came first, for if it came to teach this, it should have written: "At first (בְּרֵאשִׁוּנָה) He created the heavens and the earth," for there is no רֵאשִׁית in Scripture that is not connected to the following word, [i.e., in the construct state] like (ibid. 27:1): "In the beginning of (בְּרֵאשִׁית) the reign of Jehoiakim" ; (below 10:10) "the beginning of (רֵאשִׁית) his reign" ; (Deut. 18:4) "the first (רֵאשִׁית) of your corn." Here too, you say בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, like בְּרֵאשִׁית בָּרָא, in the beginning of creating. And similar to this is, "At the beginning of the Lord's speaking (דְּבַר) to Hosea," (Hos. 1:2), i.e., at the beginning of the speaking (דְּבִירוֹ) of the Holy One, Blessed be He, to Hosea, "the Lord said to Hosea, etc." Now if you say that it came to teach that these (i.e., heaven and earth) were created first, and that its meaning is: In the beginning of all, He created these-and that there are elliptical verses that omit one word, like (Job 3:10): "For [He] did not shut the doors of my [mother's] womb," and it does not explain who it was who shut [the womb]; and like (Isa. 8:4): "he will carry off the wealth of Damascus," and it does not explain who will carry it off; and like (Amos 6:12): "or will one plow with cattle," and it does not explain: "if a man will plow with cattle" ; and like (Isa. 46: 10): "telling the end from the beginning," and it does not explain that [it means] telling the end of a matter from the beginning of a matter- if so, [if you say that Scripture indicates the order of creation] be astounded at yourself, for the water preceded, as it is written: "and the spirit of God hovered over the face of the water," and Scripture did not yet disclose when the creation of water took place! From this you learn that the water preceded the earth. Moreover, the heavens were created from fire and water. Perforce, you must admit that Scripture did not teach us anything about the sequence of the earlier and the later [acts of creation].

(33) זהר חלק א', פ"ג, א'.

אי לא אתייהיבת ארעא קדישא לכנען בקדמיתא וישלוט בה לא הות ארעא חולקיה ועדביה דקודשא בריה הוא.
If the holy land would not first be given to the Canaanites, and for them to rule, It would not be Hashem's portion.

(34) עקב, ז', כ"ב'.

ונשל יהוה אלהיך את־הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל לִלְתֵם מִהֵר פֶּן־תִּרְבֶּה עֲלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה:
And the Lord, your God, will drive out those nations from before you, little by little. You will not be able to destroy them quickly, lest the beasts of the field outnumber you.

(35) קידושין בתחלתה.

וכסף מנא לן גמר קיחה קיחה משדה עפרון כתיב הכא (דברים כב, יג) כי יקח איש אשה וכתוב התם (בראשית כג, יג) נתתי כסף השדה קח ממני וקיחה איקרי קניין דכתיב השדה אשר קנה אברהם

And from where do we derive that betrothal is accomplished by means of giving money? It is derived by means of a verbal analogy between the term expressing taking stated with regard to betrothal and from the term expressing taking with regard to the field of Ephron. How so? It is written here, with regard to marriage: "When a man takes a woman" (Deuteronomy 24:1), and it is written there, concerning Abraham's purchase of the field of the Cave of Machpelah from Ephron the Hittite: "I will give money for the field; take it from me" (Genesis 23:13). This verbal analogy teaches that just as Ephron's field was acquired with money, so too, a woman can be acquired with money.

The Gemara continues: And the taking of Ephron's field is called an acquisition in the Torah, as it is written with regard to the same issue: "The field which Abraham acquired" (Genesis 25:10).

(36) בראשית כ"ג, ג'.

וילקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני־חת לאמר:

And Abraham arose from before his dead, and he spoke to the sons of Heth, saying.

ט'

(37) בראשית, כ"ד, נ' / נ"א.

ויען לבן ובתואל ויאמרו מיהוה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או־טוב:

And Laban and Bethuel answered and said, "The matter has emanated from the Lord. We cannot speak to you either bad or good.

הנה־רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן־אדניך כאשר דבר יהוה:

Behold Rebecca is before you, take [her] and go, and let her be a wife for your master's son, as the Lord has spoken."

(38) רש"י, בראשית כ"ד, נ"ה.

ויאמר אחיה ואמה: ובתואל היכן היה, הוא היה רוצה לעכב ובא מלאך והמיתו:

And her brother and her mother said: And where was Bethuel? He wanted to stop [Rebecca's marriage]; so an angel came and slew him. — [Gen. Rabbah 60:12]

(39) וירא כ"ב, כ"ג.

וּבִתּוֹאֵל יָלַד אֶת־רַבְקָה שְׁמֹנֶה אֱלֹהֵי יִלְדָּהּ מִלְכָּה לְנַחֹר אֶתִּי אַבְרָהָם:

And Bethuel begot Rebecca." These eight did Milcah bear to Nahor, Abraham's brother.

י

(40) כ"ה, י"ח.

וַיִּשְׁכְּנוּ מִחַוִּילָה עַד־שׁוּר אֲשֶׁר־עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ אֲשׁוּרָה עַל־פְּנֵי כָל־אֶחָיו נָפַל:

And they dwelt from Havilah to Shur, which borders on Egypt, going towards Asshur; before all his brothers he dwelt.

(41) רש"י.

נפל: שכן, כמו (שופטים ז יב) מדין ועמלק וכל בני קדם נופלים בעמק. כאן הוא אומר לשון נפילה, ולהלן הוא אומר על פני כל אחיו ישכון (לעיל טז יב), עד שלא מת אברהם ישכון, משמת אברהם נפל:

he dwelt: [נָפַל means] "he dwelt" as in (Jud. 7: 12): "Now the Midianites and the Amalekites and all those of the East dwelt (נָפְלִים) in the valley." Here Scripture uses the term נְפִילָה (falling), whereas there (above 16:12) it states: "And before all his brothers he will dwell (יִשְׁכֵּן)." Before Abraham died, "he dwelt"; after Abraham died, "he fell." - [Gen. Rabbah 62:5]

(42) רש"י, י"ז, י"ח.

יחיה לפניך: יחיה ביראתך, כמו (פסוק א) התהלך לפני, פלח קדמי:

will live before You: [This means]: ["Let him] live in fear of You," as in (verse 1): "Walk before Me," [which Onkelos renders:] "Serve Me." [following Targum Jonathan]

(43) י"ז, כ'.

כ וְלִישְׁמַעֲאֵל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה | בְּרַכְתִּי אֹתוֹ וְהַפְּרִיתִי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ בְּמֵאָד מְאֹד שְׁנַיִם־עָשָׂר נְשִׂאִם יוֹלִיד וְנִתְּתִינוּ לְגוֹי גָּדוֹל:

And regarding Ishmael, I have heard you; behold I have blessed him, and I will make him fruitful, and I will multiply him exceedingly; he will beget twelve princes, and I will make him into a great nation.

י"א

(44) רש"י, לך י"ז, ט"ו.

לא תקרא את שמה שרי: דמשמע שרי לי ולא לאחרים כי שרה סתם שמה, שתהא שרה על כל:

you shall not call her name Sarai: which means "my princess," for me, but not for others. But Sarah, in an unqualified sense, shall be her name, that she will be a princess over all. — [from Ber. 13a]

י"ב

(45) תניא פל"ט.

...ונהנין מזיו השכינה הוא אור א"ס ב"ה המיוחד ב"ס דבריאה או דיצי' והוא זיו תורתן ועבודתן ממש [ע' זהר ויקהל דר"י] כי שכר מצוה היא מצוה עצמה:

...enjoying the effulgence of the Shechinah, the light of the blessed En Sof, which is united with the Ten Sefirot of Beriah or Yetzirah, it being the glow of their very Torah and service (see Zohar, Vayakhel, p. 210), for "the reward of a commandment is the commandment itself."

י"ג

(46) ראב"ע תולדות כז, מ' (בסופו).

וישנים שלא הקיצו משנת האולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר רק אדום היה תחת יד יהודה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתיים... ג"כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט...

(47) נדרים ל"א, א'.

משנה שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים:

גמרא והאיכא ישמעאל כי ביצחק יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו ביצחק ולא כל יצחק:

MISHNA: If one says: The property of the offspring of Abraham is forbidden to me, and for that reason I will not benefit from it, he is prohibited from deriving benefit from a Jew but permitted to derive benefit from the nations of the world. 8GEMARA: Concerning the mishna's ruling that the one who takes such a vow is permitted to derive benefit from the nations of the world, the Gemara asks: But isn't there Ishmael and his descendants, who are also Abraham's offspring? Why isn't deriving benefit from them forbidden as well? The Gemara answers: It is written with regard to Abraham: "For in Isaac shall seed be called to you" (Genesis 21:12), which demonstrates that the descendants of Ishmael are not termed the offspring of Abraham. The Gemara asks: But isn't there Esau and his descendants; they are also offspring of Abraham, since they are descendants of Isaac? The Gemara answers that the words "in Isaac" mean that some of Isaac's descendants, i.e., the children of Jacob, are included in the offspring of Abraham, but not all the descendants of Isaac.

(48) מגילה, ג', א'.

וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא מאן נינהו אנשים אמר ר' ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא זה חגי זכריה ומלאכי אינהו עדיפי מיניה ואיהו עדיף מינייהו אינהו עדיפי מיניה דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא איהו עדיף מינייהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו וכי מאחר דלא חזו מ"ט איבעיתו אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו אמר רבינא שמע מינה האי מאן דמיבעית אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי מאי תקנתיה ליקרי ק"ש ואי קאים במקום הטנופת לנישוף מדוכתיה ארבע גרמידי ואי לא לימא הכי עיזא דבי טבחי שמינא מינאי:

"And I, Daniel, alone saw the vision, for the men who were with me did not see the vision; but a great trembling fell upon them, so that they fled to hide themselves" (Daniel 10:7).

Who were these men? The term “men” in the Bible indicates important people; who were they? Rabbi Yirmeya said, and some say that it was Rabbi Hiyya bar Abba who said: These are the prophets Haggai, Zechariah, and Malachi. 12The Gemara comments: In certain ways they, the prophets, were greater than him, Daniel, and in certain ways he, Daniel, was greater than them. They were greater than him, as they were prophets and he was not a prophet. Haggai, Zechariah, and Malachi were sent to convey the word of God to the Jewish people, while Daniel was not sent to reveal his visions to others. In another way, however, he was greater than them, as he saw this vision, and they did not see this vision, indicating that his ability to perceive obscure and cryptic visions was greater than theirs. 13The Gemara asks: Since they did not see the vision, what is the reason that they were frightened? The Gemara answers: Even though they did not see the vision, their guardian angels saw it, and therefore they sensed that there was something fearful there and they fled. 14Ravina said: Learn from this incident that with regard to one who is frightened for no apparent reason, although he does not see anything menacing, his guardian angel sees it, and therefore he should take steps in order to escape the danger. The Gemara asks: What is his remedy? He should recite Shema, which will afford him protection. And if he is standing in a place of filth, where it is prohibited to recite verses from the Torah, he should distance himself four cubits from his current location in order to escape the danger. And if he is not able to do so, let him say the following incantation: The goat of the slaughterhouse is fatter than I am, and if a calamity must fall upon something, it should fall upon it.